

Μεγάλη Τεσσαρακοστή

“Ένα πνευματικὸ ταξίδι
πρὸς τὸ Τέλος τοῦ παλαιοῦ
καὶ τὴν Ἀρχὴ τοῦ νέου

Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα*

Σχέση ἀνάμεσα στὴν Σαρακοστή καὶ τὸ Πάσχα

ΟΤΑΝ κάποιος ξεκινάει γιὰ ἓνα ταξίδι θὰ πρέπει νὰ ξέρει ποῦ πηγαίνει. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Μεγάλη Σαρακοστή. Πάνω ἀπ’ ὅλα ἡ Μεγάλη Σαρακοστή εἶναι ἓνα *πνευματικὸ ταξίδι* ποὺ προορισμὸς του εἶναι τὸ Πάσχα, «ἡ Ἑορτῶν Ἑορτή». Εἶναι ἡ προετοιμασία γιὰ τὴν «πλήρωση τοῦ Πάσχα, ποὺ εἶναι ἡ πραγματικὴ Ἀποκάλυψη».

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀρχίσουμε μὲ τὴν προσπάθεια νὰ καταλάβουμε αὐτὴ τὴν σχέση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν Σαρακοστή καὶ τὸ Πάσχα, γιατί αὐτὴ ἀποκαλύπτει κάτι πολὺ οὐσιαστικὸ καὶ πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὴ Χριστιανικὴ πίστη καὶ ζωὴ μας.

* * *

ΑΡΑΓΕ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐξηγήσουμε ὅτι τὸ Πάσχα εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ μιὰ γιορτὴ, πολὺ πέρα ἀπὸ μιὰ ἐτήσια ἀνάμνηση ἐνὸς γεγονότος ποὺ πέρασε;

Ὁ καθένας πού, ἔστω καὶ μιὰ μόνο φορά, ἔζησε αὐτὴ τὴν νύχτα «τὴν σωτήριο, τὴν φωταυγὴ καὶ λαμπροφόρο», ποὺ γεύτηκε ἐκείνη τὴν μοναδικὴ χαρὰ, τὰ ξέρει αὐτό.

Ἄλλὰ τί εἶναι αὐτὴ ἡ χαρὰ; Γιατί φέλνουμε στὴν ἀναστάσιμη λειτουργία: «νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια»; Μὲ ποιὰ ἔννοια «εὐορτάζομεν» – καθὼς ἰσχυρίζομαστε ὅτι τὰ κάνουμε – «θανάτου τὴν νέκρωσιν, Ἰδοῦ τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς τῆς αἰωνίου ἀπαρχήν...»;

Σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς ἐρωτήσεις ἡ ἀπάντηση εἶναι: ἡ *νέα ζωὴ*, ἡ ὁποία πρὶν ἀπὸ δυὸ χιλιάδες περίπου χρόνια «ἀνέτειλεν ἐκ τοῦ

τάφου», προσφέρθηκε σὲ μᾶς, σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ πιστεύουν στὸν Χριστό.

Μᾶς δόθηκε τὴν ἡμέρα ποὺ βαπτιστήκαμε, τὴν ἡμέρα δηλαδὴ ποὺ, ὅπως λέει ὁ Ἄπ. Παῦλος: «... συνετάφημεν οὖν Αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. 6, 4).

Ἔτσι τὸ Πάσχα πανηγυρίζουμε τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ σὰν γεγονὸς ποὺ ἔγινε καὶ ἀκόμη γίνεται *σὲ μᾶς*. Γιατὶ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ἔλαβε τὸ δῶρο αὐτῆς τῆς *νέας ζωῆς* καὶ τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἀποδεχτεῖ καὶ νὰ ζήσει διὰ μέσου αὐτῆς.

Εἶναι ἓνα δῶρο ποὺ ριζικὰ ἀλλάζει τὴν διάθεσή μας ἀπέναντι σὲ κάθε κατάσταση αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀκόμη καὶ ἀπέναντι στὸν θάνατο. Μᾶς δίνει τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβεβαιώνουμε θριαμβευτικὰ τό: «νικήθηκε ὁ θάνατος».

Φυσικὰ ὑπάρχει ἀκόμα ὁ θάνατος, εἶναι σίγουρος, τὸν ἀντιμετωπίζουμε, καὶ κάποια μέρα θὰ ἔρθει καὶ γιὰ μᾶς. Ἀλλὰ ὅλη ἡ πίστη μας εἶναι ὅτι μὲ τὸν ἰδικὸ Του θάνατο ὁ Χριστὸς ἄλλαξε τὴν φύσιν ἀκριβῶς τοῦ θανάτου. Τὸν ἔκανε *πέρασμα* – «διάβαση», «Πάσχα» – στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, μεταμορφώνοντας τὴν δραματικότερη τραγωδία σὲ αἰώνιο θρίαμβο, σὲ νίκη. Μὲ τὸ «θανάτω θάνατον πατήσας», μᾶς ἔκανε μετόχους τῆς Ἀνάστασής Του.

Ἀκριβῶς γι' αὐτό, στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου τῆς Ἀνάστασης, στὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, λέμε θριαμβευτικά: «Ἀνέστη Χριστός, καὶ ζῶν πολιτεύεται. Ἀνέστη Χριστός, καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐν τῷ μνήματι».

Τέτοια εἶναι ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἐπιβεβαιώνεται καὶ φανερόνεται μὲ τὴν ζωὴ τῶν ἀναριθμῶν Ἁγίων Της.

Ἀλλὰ μήπως δὲν ζοῦμε καθημερινὰ τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὴ ἡ πίστη σπάνια γίνεται καὶ ἰδική μας ἐμπειρία; Μήπως δὲν χάνουμε πολὺ συχνὰ καὶ δὲν προδίνουμε αὐτὴν τὴν *νέα ζωὴ* ποὺ λάβαμε σὰν δῶρο, καὶ στὴν πραγματικότητα ζοῦμε σὰν νὰ μὴν ἀναστήθηκε ὁ Χριστὸς καὶ σὰν νὰ μὴν ἔχει νόημα γιὰ μᾶς αὐτὸ τὸ μοναδικὸ γεγονός;

Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας μας, τῆς ἀνικανότητάς μας νὰ ζοῦμε σταθερὰ μὲ «πίστην, ἐλπίδα καὶ ἀγάπην» στὸ ἐπίπεδο ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἀνέβασε ὁ Χριστὸς ὅταν εἶπε: «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ».

Ἀπλούστατα, ἐμεῖς ξεχνᾶμε ὅλα αὐτὰ γιατί εἴμαστε τόσο ἀπασχολημένοι, τόσο βυθισμένοι στίς καθημερινές ἔγνοιές μας· καὶ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ξεχνᾶμε, ἀποτυχαίνουμε.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν λησμοσύνη, τὴν ἀποτυχία καὶ τὴν ἁμαρτία ἡ ζωὴ μας γίνεται ξανὰ «παλαιά», εὐτελής, σκοτεινὴ καὶ τελικὰ χωρὶς σημασία· γίνεται ἓνα χωρὶς νόημα ταξίδι γιὰ ἓνα χωρὶς νόημα τέρμα.

Καταφέρνουμε νὰ ξεχνᾶμε ἀκόμα καὶ τὸν θάνατο καὶ τελικά, ἐντελῶς αἰφνιδιαστικά, μέσα στίς «ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς», μᾶς ἔρχεται τρομακτικός, ἀναπόφευκτος, παράλογος.

Μπορεῖ κατὰ καιροὺς νὰ παραδεχόμαστε τὶς ποικίλες «ἁμαρτίες» μας καὶ νὰ τὶς ἐξομολογούμε, ὅμως ἐξακολουθοῦμε νὰ μὴν ἀναφέρουμε τὴν ζωὴ μας σ' ἐκείνη τὴν *νέα ζωὴ* ποὺ ὁ Χριστὸς ἀποκάλυψε καὶ μᾶς ἔδωσε.

Πραγματικά, ζοῦμε σὰν νὰ μὴν ἦρθε ποτὲ Ἐκεῖνος. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη πραγματικὴ ἁμαρτία, ἡ ἁμαρτία ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ἀπύθμενη θλίψη καὶ τραγωδία ὅλων τῶν κατ' ὄνομα χριστιανῶν.

* * *

AN TO ἀναγνωρίζουμε αὐτό, τότε μπορούμε νὰ καταλάβουμε τὶ εἶναι τὸ Πάσχα καὶ γιατί χρειάζεται καὶ προϋποθέτει τὴν Μεγάλην Σαρακοστή.

Γιατὶ τότε μπορούμε νὰ καταλάβουμε ὅτι ἡ Λειτουργικὴ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλος ὁ κύκλος τῶν Ἀκολουθιῶν Της ὑπάρχουν, πρῶτα ἀπ' ὅλα, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ ξαναβροῦμε τὸ ὄραμα καὶ τὴν γεύση αὐτῆς τῆς *νέας ζωῆς*, ποὺ τόσο εὐκολα χάνουμε καὶ προδίνουμε, καὶ ὕστερα νὰ μπορέσουμε νὰ μετανοήσουμε καὶ νὰ ξαναγυρίσουμε στὴν Ἐκκλησία.

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀγαπᾶμε καὶ νὰ ἐπιθυμοῦμε κάτι ποὺ δὲν τό ξέρουμε; Πῶς μπορούμε νὰ βάλουμε πάνω ἀπὸ καθετὶ ἄλλο στὴν ζωὴ μας κάτι ποὺ ποτὲ δὲν ἔχουμε δεῖ καὶ δὲν ἔχουμε χαρεῖ;

Μὲ ἄλλα λόγια: πῶς μπορούμε, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀναζητήσουμε μιὰ Βασιλεία, γιὰ τὴν ὁποία *δὲν ἔχουμε ἰδέα*;

Ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ εἶναι ἀκόμα καὶ τώρα ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἐπικοινωνία μας μὲ τὴν *νέα ζωὴ τῆς Βασιλείας*.

Μέσα ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ Της ζωὴ ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἀποκαλύ-

πει ἐκεῖνα ποὺ «ὄφθαλμός οὐκ οἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτὸν» (Α΄ Κορινθ. 2, 9).

Καὶ στὸ κέντρο αὐτῆς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, σὰν καρδιά της καὶ μεσουράνημά της – σὰν ἥλιος ποὺ οἱ ἀκτίνες του διαπερνοῦν καθετὶ – εἶναι τὸ *Πάσχα*.

Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ Θύρα, ἀνοιχτὴ κάθε χρόνο, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν υπέρλαμπρη Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ πρόγευση τῆς αἰώνιας χαρᾶς ποὺ μᾶς περιμένει, εἶναι ἡ δόξα τῆς νίκης, ἡ ὁποία ἀπὸ τώρα ἄν καὶ ἀόρατη, πλημμυρίζει ὅλη τὴν κτίση: «νικήθηκε ὁ θάνατος».

Ὁλόκληρη ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὀργανωμένη γύρω ἀπὸ τὸ Πάσχα, γι' αὐτὸ καὶ ὁ *λειτουργικὸς χρόνος*, δηλαδὴ ἡ διαδοχὴ τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν ἑορτῶν, γίνεται ἓνα ταξίδι, προσκύνημα στὸ Πάσχα, ποὺ εἶναι τὸ *Τέλος* καὶ ποὺ ταυτόχρονα εἶναι ἡ *Ἀρχή*. Εἶναι τὸ τέλος ὅλων αὐτῶν ποὺ ἀποτελοῦν τὰ *παλαιὰ* καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς *νέας ζωῆς*, μιὰ συνεχῆς «διάβαση» ἀπὸ τὸν «κόσμο τοῦτο» στὴν Βασιλεία ποὺ ἔχει ἀποκαλυφτεῖ «ἐν Χριστῷ».

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ «παλαιὰ» ζωὴ, ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς μικρότητας, δὲν εἶναι εὐκολο νὰ ξεπεραστεῖ καὶ ν' ἀλλάξει. Τὸ Εὐαγγέλιο περιμένει καὶ ζητάει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο νὰ κάνει μιὰ προσπάθεια, ἡ ὁποία, *στὴν κατάσταση ποὺ βρίσκεται τώρα ὁ ἄνθρωπος, εἶναι οὐσιαστικὰ ἀπραγματοποίητη*.

Ἀντιμετωπίζουμε μιὰ *πρόκληση*. Τὸ ὄραμα, ὁ στόχος, ὁ τρόπος τῆς *νέας ζωῆς* εἶναι γιὰ μᾶς μιὰ *πρόκληση* ποὺ βρίσκεται τόσο πολὺ πάνω ἀπὸ τὶς δυνατότητές μας!

Γι' αὐτὸ, ἀκόμα καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν ἄκουσαν τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου, Τὸν ἐρώτησαν ἀπελπισμένα: «τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;» (Ματθ. 19, 26).

Στ' ἀλήθεια, δὲν εἶναι καθόλου εὐκολο ν' ἀπαρνηθεῖς ἓνα ἀσήμαντο *ιδανικὸ ζωῆς*, καμωμένο μὲ τὶς καθημερινὲς φροντίδες, μὲ τὴν ἀναζήτηση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, μὲ τὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ἀπόλαυση καὶ νὰ δεχτεῖς ἓνα ἄλλο *ιδανικὸ ζωῆς*, τὸ ὁποῖο βέβαια δὲν στερεῖται καθόλου τελειότητας στὸν σκοπὸ του: «Γίνεσθε τέλειοι ὡς ὁ Πατὴρ ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς τελείος ἐστίν» (Ματθ. 5, 48).

Αὐτὸς ὁ κόσμος, μὲ ὅλα του τὰ «μέσα», μᾶς λέει: *νὰ εἶσαι χαρούμενος, μὴν ἀνψυχεῖς, ἀκολούθη τὸν «εὐρὺν» δρόμο.*

Ὁ Χριστὸς στὸ Εὐαγγέλιο λέει: *διάλεξε τὸν στενὸ δρόμο, ἀγωνίσου καὶ ὑπόφερε, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος γιὰ τὴν μόνη ἀληθινὴ εὐτυχία.*

Καὶ ἂν ἡ Ἐκκλησία δὲν βοηθήσει, πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε αὐτὴ τὴν φοβερὴ ἐκλογή; Πῶς μπορούμε νὰ *μετανοήσουμε* καὶ νὰ *ξαναγυρίσουμε* στὴν ὑπέροχη ὑπόσχεση ποὺ μᾶς δίνεται κάθε χρόνο τὸ Πάσχα;

Ἀκριβῶς αὐτὴ εἶναι ἡ στιγμή ποὺ ἐμφανίζεται ἡ Μεγάλη Σαρακοστή. Αὐτὴ εἶναι ἡ «χείρα βοηθείας» ποὺ ἀπλώνει σὲ μᾶς ἡ Ἐκκλησία.

Εἶναι τὸ *σχολεῖο τῆς μετάνοιας* ποὺ θὰ μᾶς δώσει δύναμη νὰ δεχτοῦμε τὸ Πάσχα ὄχι σὰν μιὰ ἀπλὴ εὐκαιρία νὰ φᾶμε, νὰ ποῦμε, ν' ἀναπαυτοῦμε, ἀλλά, βασικά, σὰν τὸ τέλος τῶν *παλαιῶν* ποὺ εἶναι μέσα μας καὶ σὰν εἴσοδό μας στὸ *νέο*.

* * *

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ Ἐκκλησία ὁ βασικὸς σκοπὸς τῆς Σαρακοστῆς ἦταν νὰ προετοιμαστοῦν οἱ «Κατηχούμενοι», δηλαδὴ οἱ νέοι ὑποψήφιοι Χριστιανοί, γιὰ τὸ Βάπτισμα ποῦ, ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, γίνονταν στὴν διάρκεια τῆς ἀναστάσιμης Θείας Λειτουργίας.

Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ τώρα, ποὺ ἡ Ἐκκλησία δὲν βαπτίζει πιά τοὺς Χριστιανοὺς σὲ μεγάλῃ ἡλικία καὶ ὁ θεσμὸς τῆς Κατήχησης δὲν ὑπάρχει πιά, τὸ βασικὸ νόημα τῆς Σαρακοστῆς παραμένει τὸ ἴδιο. Γιατί, ἂν καὶ εἴμαστε βαπτισμένοι, ἐκεῖνο ποὺ συνεχῶς χάνουμε καὶ προδίνουμε εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ λάβαμε στὸ Βάπτισμα.

Ἔτσι, τὸ Πάσχα γιὰ μᾶς εἶναι ἡ ἐπιστροφή ποὺ κάθε χρόνο κάνουμε στὸ Βάπτισμά μας· καὶ ἐπομένως, ἡ Σαρακοστὴ εἶναι ἡ προετοιμασία μας γι' αὐτὴ τὴν ἐπιστροφή· ἡ ἀργία, ἀλλὰ ἐπίμονη προσπάθεια νὰ πραγματοποιήσουμε τελικὰ τὴν ἰδική μας «διάβαση», τὸ «Πάσχα» μας στὴν νέα ἐν Χριστῷ ζωὴ.

Τὸ ὅτι οἱ Ἀκολουθίες στὴν σαρακοστιανὴ Λατρεία διατηροῦν ἀκόμα καὶ σήμερα τὸν κατηχητικὸ καὶ βαπτιστικὸ χαρακτήρα, δὲν εἶναι γιατί διατηροῦνται ὡς «ἀρχαιολογικὰ» ἀπομεινάρια, ἀλλὰ εἶναι κάτι τὸ ζωντανὸ καὶ οὐσιαστικὸ γιὰ μᾶς.

Γι' αὐτό, κάθε χρόνο ἡ Μεγάλη Σαρακοστὴ καὶ τὸ Πάσχα εἶναι, μιὰ ἀκόμα φορά, ἡ ἀνακάλυψη καὶ ἡ συνειδητοποίηση τοῦ τι γίνουμε μὲ τὸν «διὰ τοῦ βαπτίσματος» μας θάνατο καὶ τὴν ἀνάσταση.

* * *

ΕΝΑ ταξίδι, ένα προσκύνημα! Καθὼς τό ἀρχίζουμε, καθὼς κάνουμε τὸ πρῶτο βῆμα στὴν «χαρμολύπη» τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, βλέπουμε – μακριά, πολὺ μακριὰ – τὸν προορισμό. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς Λαμπρῆς, εἶναι ἡ εἴσοδος στὴν δόξα τῆς Βασιλείας.

Εἶναι αὐτὸ τό ὄραμα, ἡ πρόγευση τοῦ Πάσχα, ποὺ κάνει τὴν λύπη τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς χαρὰ, φῶς, καὶ τὴν ἰδική μας προσπάθεια μιὰ «πνευματικὴ ἀνοιξη».

Ἡ νύχτα μπορεῖ νὰ εἶναι σκοτεινὴ καὶ μεγάλη, ἀλλὰ σὲ ὅλο τὸ μῆκος τοῦ δρόμου μιὰ μυστικὴ καὶ ἀκτινοβόλα *αὐγὴ* φαίνεται νὰ λάμπει στὸν ὀρίζοντα.

«Μὴ καταισχύνης ἡμᾶς ἀπὸ τῆς προσδοκίας ἡμῶν,
Φιλάνθρωπε!».

† Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου

20.2/5.3.2006

(*) **Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀλεξάνδρου Σμέμαν**, Μεγάλη Σαρακοστὴ – Πορεία πρὸς τὸ Πάσχα, σελ. 13-17, ἐκδόσεις «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1987. Ἐπιμέλ. ἡμετ.